

**«Η σημασία των ερευνητικών
μελετών/συνθετικών δημιουργ-
γικών εργασιών (projects) στη
μαθησιακή διαδικασία»**

*Δρ Κυπριανός Δ. Λούης, ΠΛΕ Μέσης Εκπαίδευσης
Ανδρέας Αντζουλής, Φιλολόγος-Αποσπασμένος στο Γραφείο
Αναλυτικών Προγραμμάτων για την Ιστορία*

Τι είναι το project

- Μικρή ερευνητική εργασία ή συνθετική δημιουργική εργασία.
- Αναλαμβάνεται από μεμονωμένα άτομα ή ομάδα ατόμων.
- Απαιτεί την επιλογή και εξειδίκευση ενός θέματος, τη διερεύνηση και το σχέδιο / προγραμματισμό εργασίας.
- Ανατίθεται ως πρόσθετη εργασία με βάση τα ενδιαφέροντα των μαθητών / τριών.

Τι δεν είναι project

- **Η αντιγραφή από βιβλία αναφοράς, από εγκυκλοπαίδειες και από το διαδίκτυο.**
- **Το αναμάσημα έτοιμων πληροφοριών χωρίς οποιαδήποτε επεξεργασία.**
- **Η εκπόνηση μελετών μεγάλων προδιαγραφών.**

Η συμβολή του project στη μαθησιακή διαδικασία

- **Είναι εργασία ψηλότερων απαιτήσεων.**
- **Πρωθεί την άμεση εμπλοκή του μαθητή /τριας στη διαδικασία μάθησης.**
- **Ενισχύει την αυτενέργεια των μαθητών /τριών (αυτόνομη οργάνωση των ιδεών και των ενεργειών τους).**
- **Χρησιμοποιείται ως εναλλακτική μορφή αξιολόγησης.**

... η συμβολή του project στη μαθησιακή διαδικασία

- Αξιοποιεί τα ειδικότερα ενδιαφέροντα και τις ιδιαιτερότητες των μαθητών / τριών στις τάξεις μικτής ικανότητας.
- Επιταχύνει την εις βάθος κατάκτηση συγκεκριμένων γνώσεων και δεξιοτήτων (οργάνωσης, έρευνας, επεξεργασίας, αξιολόγησης, ανάλυσης, σύνθεσης).
- Συμβάλλει στη διατήρηση της γνώσης στη μνήμη του μαθητή.

... η συμβολή του project στη μαθησιακή διαδικασία

- **Συμβάλλει στην παρατηρητικότητα, τη δημιουργικότητα, τη συνεργατικότητα και τη συλλογικότητα.**
- **Προσφέρει στο μαθητή/τρια την ικανοποίηση ότι παράγει ο / η ίδιος / ίδια.**
- **Επεκτείνει τις δεξιότητες επικοινωνίας που χρειάζεται ο /η μαθητής / τρια.**
- **Βελτιώνει τις σχέσεις εκπαιδευτικού – μαθητή / τριας.**

Το project στα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα

- **Προτείνεται ως σημαντική και αναγκαία δραστηριότητα σε όλα ανεξαιρέτως τα διδακτικά αντικείμενα.**
- **Στα Νέα Προγράμματα Σπουδών της Ιστορίας αποτελεί υποχρεωτική δραστηριότητα διάρκειας 6 δ.π., η οποία σχεδιάζεται και ολοκληρώνεται εντός της σχολικής αίθουσας.**

Το project στα Νέα Π.Σ Ιστορίας

- **Καλλιεργεί την αναλυτική – συνθετική ικανότητα του / της μαθητή / τριας.**
- **Καλλιεργεί την κριτική σκέψη και τη διερευνητική και επιστημονική στάση απέναντι στη γνώση:**
 - **α. συλλογή και καταγραφή πληροφοριών από πολλαπλές πηγές**
 - **β. κριτική επιλογή και διερεύνησή τους**
 - **γ. αντικειμενική αξιολόγηση και παρουσίασή τους.**

Δυνατότητες εφαρμογής του project στη Μέση Εκπαίδευση

- Ως ενισχυτική μορφή διδασκαλίας, είτε για κάλυψη μέρους της διδακτέας ύλης είτε για επέκτασή της σε νέους τομείς σχετικούς με αυτήν είτε ακόμη για σκοπούς επανάληψης.
- Στους ομίλους ελεύθερων δραστηριοτήτων και σε ομάδες ενδιαφερόντων σε προαιρετική βάση.
- Σε προβλεπόμενο χρόνο κατά τον ετήσιο προγραμματισμό (π.χ. Ιστορία).

Διάκριση των projects

- **1. Ανάλογα με το περιεχόμενο**
- **2. Ανάλογα με τον αριθμό των εμπλεκομένων**
- **3. Σε σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα**
- **4. Ανάλογα με το χρόνο αξιοποίησής τους**
- **5. Ανάλογα με τη διάρκειά τους**
- **6. Ανάλογα με την προέλευση των πληροφοριών τους.**

1. Ανάλογα με το περιεχόμενο

- (α) Τύπου έκθεσης (Report Project): έκθεση γνώσης μετά από μελέτη σχετικής βιβλιογραφίας.
- (β) Τύπου επίδειξης (Demonstration Project): περιλαμβάνει επιπλέον υλικά ή συσκευές.
- (γ) Τύπου έρευνας (Research Project): εμπλέκει την αληθινή επιστημονική διερεύνηση.

2. Ανάλογα με τον αριθμό των εμπλεκομένων

- **(α). Ατομικά: αναλαμβάνονται από ένα / μια μαθητή / τρια.**
- **(β). Ομαδικά: αναλαμβάνονται από μικρή ομάδα μαθητών /τριών με την προϋπόθεση ότι υπάρχει σωστός κατάμερισμός ευθυνών και υποχρεώσεων.**

3. Σε σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα

- (α) Εντός του Α.Π.: σχετικό με θέματα άλλων σχολικών αντικειμένων ή εργασιών.
- (β) Εκτός του Α.Π.: ανεξάρτητο θέμα, σχετικό με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον του μαθητή.
- (γ) Προέκταση του Α.Π.: θέμα σχετικό με το Α.Π, αλλά σε θέματα πέραν των πυρηνικών γνώσεων του αντικειμένου.

4. Ανάλογα με το χρόνο αξιοποίησής τους

- (α) Ως παρουσίαση μιας νέας διδακτικής ενότητας: προηγείται μια γενική καθοδήγηση των μαθητών / τριών (π.χ. «Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός», αφού έχουν ήδη διδαχτεί τον Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό).
- (β) Ως επέκταση ή εμπέδωση μιας διδακτικής ενότητας (π.χ. «Ο Ψυχρός Πόλεμος: μορφές αναβίωσής του στον 21^ο αιώνα)

5. Ανάλογα με τη διάρκειά τους

- (α) Βραχυπρόθεσμα: κατά τη διάρκεια μιας διδακτικής ενότητας.
- (β) Μακροπρόθεσμα: κατά τη διάρκεια ενός τετραμήνου ή ενός σχολικού έτους.

6. Ανάλογα με την προέλευση των πληροφοριών τους

- (α) Βιβλιοθήκης: εφόσον οι πληροφορίες είναι καθαρά βιβλιογραφικές.
- (β) Περιβάλλοντος: εφόσον οι πληροφορίες προέρχονται από το φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό ή εκπαιδευτικό περιβάλλον του /της μαθητή / τριας.
- (γ) Μεικτά: αποτελούν συνδυασμό των πιο πάνω.

Σχεδιασμός και στάδια διεξαγωγής ενός project

- **1. Επιλογή και εξειδίκευση του θέματος.**
- **2. Προσδιορισμός των σκοπών και των στόχων.**
- **3. Καταρτισμός σχεδίου δράσης.**
- **4. Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων – πληροφοριών.**
- **5. Παρουσίαση του project.**
- **6. Αξιολόγηση του project.**

1. Επιλογή και εξειδίκευση του θέματος

- **Βασικός σκοπός του / της εκπαιδευτικού είναι η διασφάλιση της ελευθερίας στην επιλογή του θέματος.**
- **Το θέμα είτε επιλέγεται από το / τη μαθητή / τρια ως προϊόν δικής του / της σκέψης είτε προκύπτει από κατάλογο θεμάτων που καταρτίζεται σε συμφωνία με τον / την εκπαιδευτικό κατόπιν συζήτησης.**

... επιλογή και εξειδίκευση του μαθήματος

- **Ο / Η μαθητής / τρια σε συνεργασία με τον / την εκπαιδευτικό εξειδικεύουν το θέμα, ώστε να διευκολύνουν το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή του.**
- **Η θεματολογία δεν πρέπει να εμπίπτει στα πλαίσια της καθιερωμένης σχολικής εργασίας, αλλά να δίνει την ευκαιρία για διερεύνηση θεμάτων και εμπειριών πέρα από την «κλειστή» κοινωνία του σχολείου.**

... επιλογή και εξειδίκευση του μαθήματος

- **Ο / Η εκπαιδευτικός έχει καθοδηγητικό ρόλο, επισημαίνει και αναφέρει δυσκολίες που ίσως να αγνοούν οι μαθητές / τριες (π.χ η έλλειψη βιβλιογραφίας, ο περιοριστικός παράγοντας του χρόνου κ.ά)**
- **Ο / Η εκπαιδευτικός πρέπει να είναι σε θέση να διαπραγματευτεί τον επανασχεδιασμό κάποιων δραστηριοτήτων του project για αποφυγή σχετικών προβλημάτων.**

2. Προσδιορισμός των σκοπών και των στόχων του project

- **Ανεξάρτητα από τον τρόπο επιλογής του θέματος το project πρέπει να έχει ξεκάθαρους σκοπούς και στόχους, οι οποίοι να είναι υλοποιήσιμοι.**
- **Πέρα από το TI οι μαθητές /τριες πρέπει με την καθοδήγηση του / της εκπαιδευτικού να καθορίσουν και το ΠΩΣ θα επιτευχθούν οι σκοποί και οι στόχοι.**

3. Καταρτισμός σχεδίου δράσης

- Το σχέδιο δράσης πρέπει με σαφήνεια να καθορίζει:
- (α) τις δραστηριότητες
- (β) τα στάδια
- (γ) τα χρονοδιαγράμματα
- (δ) τους ρόλους και τις υπευθυνότητες κάθε μέλους, εάν πρόκειται για ομαδικό project.
- (ε) τις απαιτούμενες πηγές πληροφοριών (βιβλία, περιοδικά, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια κ.ά)

4. Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων και πληροφοριών

- Οι μαθητές / τριες συλλέγουν τα δεδομένα που θα αξιοποιήσουν για την ετοιμασία της τελικής μορφής του project. Ο τρόπος συλλογής ποικίλει αναλόγως του είδους του project:
- (α) Εντοπισμός σχετικής βιβλιογραφίας, αποδελτίωση και ταξινόμηση πληροφοριών.
- (β) Κατασκευή ερωτηματολογίου, συγκέντρωση δεδομένων και επεξεργασία.
- (γ) Συλλογή υλικών (αν πρόκειται για κατασκευή).

5. Παρουσίαση του project

- **ΠΩΣ;** Μπορεί να γίνει γραπτά ή προφορικά με τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων. Ενδείκνυται να χρησιμοποιούν ποικίλες μεθόδους (πίνακες, χάρτες, διαγράμματα, γραφικές παραστάσεις, φωτογραφίες κ.ά.)
- **ΤΙ;** Πρέπει να αναφέρει απαραίτητα την περιγραφή της διαδικασίας συλλογής και ανάλυσης των πληροφοριών, του αποτελέσματος και των συμπερασμάτων.

6. Η αξιολόγηση του project

- **Η αξιολόγηση πρέπει να είναι τόσο συνεχής (διαμορφωτική) όσο και τελική για να έχει επιτυχία το project και πρέπει να εξετάζει:**
- **(α) εάν είναι ξεκάθαρα διατυπωμένοι οι σκοποί και οι στόχοι**
- **(β) εάν οι διαδικασίες που ακολουθήθηκαν συνέβαλαν ουσιαστικά στην επίτευξη των σκοπών και των στόχων.**

... η αξιολόγηση του project

- **(γ) ποιες διορθωτικές κινήσεις έγιναν κατά τη διεξαγωγή του ώστε να γίνει αποτελεσματικότερη η επίτευξη των σκοπών και των στόχων**
- **(δ) εάν επιτεύχθηκαν οι σκοποί και οι στόχοι**
- **(ε) την καταλληλότητα και τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιήθηκαν οι πηγές**
- **(στ) την προσπάθεια του / της μαθητή / τριας**
- **(ζ) τη δημιουργικότητα και την πρωτοτυπία της εργασίας.**

**Παραδείγματα θεμάτων
για project στο μάθημα
της Ιστορίας και
εξειδίκευσή τους**

1. Η Ελληνική Επανάσταση

- «Η πρώτη φάση της Ελληνικής Επανάστασης και οι σημαντικότερες επιτυχίες των Ελλήνων»
- «Οι σημαντικότερες ναυτικές επιτυχίες της Ελληνικής Επανάστασης»
- «Ο φιλελληνισμός»
- «Ο εμφύλιος πόλεμος»
- «Η οικονομική και στρατιωτική εμπλοκή των Μεγάλων Δυνάμεων»

... η Ελληνική Επανάσταση

- **«Οι παρεμβάσεις των ξένων δυνάμεων χτες και σήμερα»**
- **«Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η Κύπρος»**
- **«Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 μέσα από τους ζωγραφικούς πίνακες της εποχής»**
- **«Η Επανάσταση του 1821 μέσα από τη λογοτεχνία (Δ. Σολωμός, Δημ. Βικέλας)»**

2. Το κίνημα του Διαφωτισμού

- **«Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός: πολιτική, παιδεία, θρησκεία»**
- **«Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και Γαλλική Επανάσταση»**
- **«Από τον ευρωπαϊκό στο νεοελληνικό Διαφωτισμό και την Ελληνική Επανάσταση»**
- **«Ο Διαφωτισμός και οι μεγάλες επαναστάσεις του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα»**